

УКРАЇНА
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
« УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я »

02094 м. Київ вул. Попудренка, 50, тел./факс (044) 292-06-29 Код ЄДРПОУ 40586103

07.09.2023 р. № 2

**Зауваження та пропозиції до проєкту
постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження
переліку галузей знань і спеціальностей за якими здійснюється
підготовка здобувачів вищої освіти», який підготовлено
Міністерством освіти і науки України.**

Наростаючий тягар неінфекційних захворювань, у т.ч. у сфері психічного здоров'я, епідемій інфекційних захворювань серед населення в світовому масштабі, на рівні із викликами для безпечного середовища життєдіяльності людини, на разі є надзвичайно актуальними як на глобальному так і національному рівні. Пандемія COVID-19 показала неспроможність систем охорони здоров'я ефективно протистояти таким загрозам, в основному, через поступове розмивання функцій з охорони громадського здоров'я на індивідуальному та популяційному рівні за напрямком збільшення т.зв. «послуг» із подальшим виведенням їх з стратегічного та оперативного управління галузі охорони здоров'я. Це на думку професіоналів науковців та практиків є хибною політикою та потребує відповідної корекції.

Наріжним каменем розбудови ефективної системи охорони/захисту громадського здоров'я (СОГЗ) на індивідуальному та популяційному рівні з протидії існуючим та можливим загрозам, є напрацювання нової архітектури такої системи на міжнародному та національному рівні. Нова СОГЗ повинна логічно поєднати моніторингові функції за станом здоров'я та безпечним середовищем життєдіяльності людини, оцінки можливих медико-екологічних ризиків та наглядово-контрольні функції, у разі реагування на надзвичайні ситуації у сфері громадського здоров'я, з жорсткою, вертикальною гілкою підпорядкування на всіх рівнях управління (національному, регіональному, місцевому, локальному та об'єктовому). Ключову роль для СОГЗ відіграє кадрова політика та кадрове забезпечення галузі.

Загальнодержавним питанням кадрової політики у сфері громадського здоров'я є розробка та прийняття «Національного плану розвитку кадрового забезпечення системи охорони громадського здоров'я до 2030 року» за міжгалузевим та міжсекторальним спрямуванням – «охорона здоров'я в усіх

політиках держави», на основі оцінки кращих практик зарубіжного та вітчизняного досвіду. Необхідно визначити ті вітчизняні напрацювання з підготовки кадрів для сфери громадського здоров'я, які не мають відповідних аналогів на міжнародному рівні. Потребує поглиблення співпраця з відповідними європейськими асоціаціями, наприклад, Асоціацією шкіл охорони громадського здоров'я Європейського регіону (ASPHER); Агентством з акредитації у сфері громадського здоров'я (APHEA); Європейською асоціацією охорони громадського здоров'я (EURHA); EuroHealthNet; Європейським альянсом охорони громадського здоров'я (EPHA); Європейською асоціацією управління охороною здоров'я (EHMA). При цьому, унікальний досвід України її вітчизняних шкіл профілактичної медицини з протидії загрозам та надзвичайним ситуаціям у сфері громадського здоров'я має бути збережений та поширений, через уніфікацію освітніх програм в Європейському регіоні.

Запропонований проєкт постанови КМУ щодо затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, в частині віднесення Громадського здоров'я за функцій СОГЗ до категорії «Сервіси» є неприйнятним:

- порушується ідеологія та політики у сфері громадського здоров'я затверджені на міжнародному, європейському та національному рівнях; виникає невідповідність з програмами ВООЗ, ЄС та ЄРБ ВООЗ («Глобальна стратегія ВООЗ для розвитку кадрових ресурсів охорони здоров'я: трудові ресурси 2030 р.»); «Європейська програма роботи на 2020 - 2025 рр. – «Об'єднані дії для кращого здоров'я в Європі» (EPW)»; «Дворічна угода про співпрацю (BCA) 2022-2023»; «Структура компетенції ВООЗ-ASPHER для працівників громадського здоров'я в Європейському регіоні»; «Європейський план дій по зміцненню потенціалу і послуг охорони громадського здоров'я /Європейський регіональний комітет EUR/RC62/12»; Закон України «Про систему громадського здоров'я»; розпорядження КМУ від 30.11.2016 р. № 1002-р «Про схвалення Концепції розвитку системи громадського здоров'я» та ін.);

- в «INTERNATIONAL STANDARD CLASSIFICATION OF EDUCATION /Fields of education and training 2013 (ISCED-F 2013) – Detailed field descriptions/», яким послуговується МОН при підготовці проєкту, відсутній шифр для громадського здоров'я, як спеціальності – «Public health»;

- вищевказаний міжнародний стандарт потребує перегляду та внесення змін з врахуванням нових викликів та загроз у сфері громадського здоров'я (наразі готується відповідне звернення на адресу ЮНЕСКО від ГО «Українська асоціація громадського здоров'я»).

Окрім цього слід зауважити:

- EUROPEAN UNION OF MEDICAL SPECIALISTS (UMES) – Європейський Союз Медичних Спеціалістів має в своєму складі відповідну секцію – *Section of Public Health UEMS* (представниками від України є професор Грузєва Т.С. та професор Гушук І.В.);

- у серпні 2020 року були внесені зміни до національного класифікатора професій (ДК 003:2010) в частині унесення нових професій за шифром 2225.2 «Фахівець з громадського здоров'я» та «Фахівець з довкілля та здоров'я», затверджених наказом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України від 18.08.20 р. № 1574 «Про затвердження Зміни № 9 до національного класифікатора ДК 003:2010». Дані професії апріорі прийшли на зміну професіям лікарів-профілактиків за напрямом «профілактична медицина»: лікар-епідеміолог, лікар-гігієніст;

- були підготовлені нові кваліфікаційні характеристики для вказаних професій (випуск 78), які базуються на засадах охорони громадського здоров'я за напрямом «профілактична медицина»;

- постановою КМУ від 07.07.2021 р. № 762 «Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» уже було частково врегульовано віднесення до шифру 229 Громадське здоров'я галузі Охорона здоров'я 4 міжнародних шифрів (0413, 0988, 1021, 1022);

- протягом 2018 - 2022 років підготовлені відповідні Стандарти за трьома рівнями вищої освіти спеціальності за шифром 229 Громадське здоров'я.

Враховуючи вищевикладене вважаємо:

1. *Проект постанови КМУ* щодо затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, в частині віднесення «Громадського здоров'я» («Public health») до категорії «Сервіси» є некоректним, значно звужує визначення сфери громадського здоров'я та не відповідає основним принципам, завданням та оперативним функціям системи громадського здоров'я, визначеним у статті 4 Закону «Про систему громадського здоров'я». А також не враховує структуру та кадрові потреби суб'єктів відносин у сфері громадського здоров'я, в першу чергу, центрів контролю та профілактики хвороб МОЗ, лабораторної мережі та наукових установ і буде професійно недолугим кроком на урядовому рівні, який:

- внесе правовий безлад та певні протиріччя з загальноприйнятими міжнародними політиками та кращими практиками у сфері громадського здоров'я;

- буде протидіяти розбудові нової ефективної вітчизняної системи охорони громадського здоров'я;

- значно ускладнить підготовку «Національного плану розвитку кадрового забезпечення системи охорони громадського здоров'я до

2030 року» за міжгалузевим та міжсекторальним спрямуванням – «охорона здоров'я в усіх політиках держави», на основі оцінки кращих практик зарубіжного та вітчизняного досвіду.

Це в свою чергу, зважаючи на військову російську агресію, несе цілий ряд ризиків, що вплинуть на процес якнайшвидшої підготовки фахівців для сфери громадського здоров'я на всіх рівнях управління, які зможуть організовувати та проводити заходи з протидії надзвичайним ситуаціям і загрозам; оцінювати ризики для життя і здоров'я населення на індивідуальному та популяційному рівні; підтримувати санітарно-епідемічне благополуччя та біобезпеку територій, безпеку середовища життєдіяльності людини.

2. Доцільно провести професійне обговорення та підготувати відповідне звернення до ЮНЕСКО, та ініціювати перегляд Міжнародної стандартної класифікація освіти (ISCED) у сфері охорони громадського здоров'я до сучасних викликів, в т.ч. щодо внесення *Громадського здоров'я/Public health* до галузі – *09 Health and Welfare* з оновленими функціями від інших галузей.

**Голова Правління ГО «УАГЗ»
академік НАМН України
д.мед.н., професор**

Андрій СЕРДЮК

**Директор ДУ «ІГЗ НАМНУ»
член-кор. НАМН України
д.мед.н., професор**

Надія ПОЛЬКА

**Завідувач кафедри громадського
здоров'я та фізичного виховання
Національного університету
«Острозька академія»
д.мед.н., професор**

Ігор ГУЩУК

**Завідувач кафедри громадського здоров'я
Сумського медичного інституту
Сумського державного університету
д.мед.н., професор**

Владислав СМІЯНОВ

**Завідувач кафедри громадського здоров'я
Національного медичного університету
імені О. О. Богомольця
д.мед.н., професор**

Тетяна ГРУЗЄВА

**Професор кафедри соціальної медицини,
громадського здоров'я та управління охороною здоров'я
Дніпровського державного медичного університету
д.мед.н., професор
Заслужений діяч науки і техніки України**

Валерія ЛЕХАН

**т.в.о. Завідувач кафедри громадського здоров'я та
управління охороною здоров'я Тернопільського
національного медичного університету
імені І.Я. Горбачевського МОЗ України,
д.мед.н., професор**

Наталія ТЕРЕНДА

**Керівник Школи охорони здоров'я
Національного університету
«Києво-Могилянська академія»,
канд.наук з держ.управління, доцент**

Тетяна ЮРОЧКО

**Завідувач кафедри соціальної медицини,
економіки та організації охорони здоров'я
Львівського національного медичного університету
імені Данила Галицького
к.мед.н., доцент**

Тарас ГУТОР

**Заслужений лікар України,
к.мед.н. (м.Ужгород)**

Володимир МАРКОВИЧ